

Yeni İstanbul Gazetesi Gözünden 27 Mayıs'ın Anlamı

The Meaning of 27th May from the Point of View of
Yeni İstanbul Newspaper

Diren Çakmak*

Özet

Çalışma ile Yeni İstanbul Gazetesi'nin Türkiye'de 27 Mayıs 1960 tarihinde gerçekleştirilen askeri müdahaleyi nasıl anlamlandırdığı belirlenmeye çalışılmaktadır. 1949 yılında siyasi, iktisadi, müstakil günlük gazete olarak İstanbul'da yayın hayatına başlayan, adı 1973'te İstanbul olarak değişmiş olan, 1981'de adı tekrar Yeni İstanbul olan ve aynı yıl kapanan Yeni İstanbul Gazetesi, Türk basın tarihinde Adalet Partisi'nin destekçisi yayın organı olarak anılmaktadır. Yeni İstanbul Gazetesi, anti-komünist ve mukaddesatçı-maneviyatçı bir yayın çizgisi izlemiştir. Gazete, izlediği yayın politikası ile 27 Mayıs sonrasında DP seçmen tabanının dağılmaması yönünde çaba sarf etmiş, Adalet Partisi'nin (AP) kurulmasından sonra, söz konusu partinin DP'nin devamı olduğu yönünde yazılara sayfalarında yer vermiştir. Belirtmek gerekir ki, Yeni İstanbul Gazetesi hakkında, Türk basın tarihi yazınında, yeterli bilgiye rastlanmamıştır. Dolayısıyla, çalışmanın, bu eksikliği belli oranda gidermek bakımından değerli bir katkı olduğu düşünülmektedir. Çalışma üç bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde, Yeni İstanbul Gazetesi'nin yayın çizgisi ortaya konulmakta; ikinci bölümde, Gazete'nin iktisadi, siyasi ve toplumsal meselelere yaklaşımı özetlenmekte ve üçüncü bölümde Gazete'nin 27 Mayıs'a yüklediği anlama yer verilmektedir. Çalışmanın 27 Mayıs'ın meşruiyeti tartışmalarına katkı sağlayacak olması bakımından önem arz ettiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeni İstanbul Gazetesi, 27 Mayıs, askeri müdahale, Adalet Partisi, Türk Silahlı Kuvvetleri, liberal kapitalizm, müdahaleci kapitalizm, demokrasi.

Abstract

With the study it is tried to determine how Yeni İstanbul Newspaper comprehended the military intervention realized on 27 May 1960. Yeni İstanbul Newspaper, which began to be published in 1949 in İstanbul as a political, economic and independent daily newspaper and whose name was changed in 1973 as İstanbul and which took the name Yeni İstanbul again in 1981 and was closed in the same year, is recalled as a press organ which was the supporter of Justice Party in the history of Turkish press. Yeni İstanbul Newspaper followed a publication line based on anti-communism and defense of sacred and morale. The newspaper struggled for the fact that the voter base of Democrat Party did not disperse after the 27th May

* Yrd. Doç. Dr. Hitit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, e-mail: direncakmak@hitit.edu.tr

gss

Akademik
Bakış

113

Cilt 4 Sayı 8
Yaz 2011

through its publication line and placed wrtings and articles in its papers claiming that Justice Party was the successor of Democrat Party after the establishment of Justice Party. It should be stated that no enough data about Yeni İstanbul Newspaper is existent in the literature of history of Turkish press. Therefore, it is thought that the study will be a valuable contribution to the literature in the sense of removing this deficiency at a certain rate. The study is formed of three parts. In the first part the publication line of Yeni İstanbul Newspaper is came to light, in the second part the approach of the newspaper toward economic, political and social problems is summarized and in the third part the comprehension of 27th May of the newspaper is given to place. It is thought that the study is important in the sense of contributing in the discussions on the legitimacy of 27th May.

Keywords: Yeni İstanbul Newspaper, 27th May, military intervention, Justice Party, Turkish Armed Forces, liberal capitalism, interventionist capitalism, democracy.

Giriş

Çalışma ile Yeni İstanbul Gazetesi'nin Türkiye'de 27 Mayıs 1960 tarihinde gerçekleştirilen askeri müdahaleyi nasıl anlamlandırdığı belirlenmeye çalışılacaktır. Çalışmada veri toplama tekniği olarak belge tarama ve araştırma tekniği olarak içerik çözümleme yöntemleri kullanılacaktır. Çalışmanın kapsamı, askeri müdahalenin gerçekleştiği 27 Mayıs 1960 tarihi ile 1961 Anayasası'nın Resmi Gazete'de yayımlandığı 3 Temmuz 1961 tarihi arasındaki Yeni İstanbul Gazetesi sayıları ile sınırlıdır. Ancak çalışmanın gerektirdiği hallerde, Gazete'nin 1962 ve 1963 yıllarındaki sayıları ile 1965 genel seçimlerinden hemen sonraki sayılarından istifade edilecektir. Çalışmada, Gazete'nin incelemeye konu dönemdeki çizgisini en belirgin şekilde ortaya koyması bakımından, Gökhan Evliyaoğlu ile Ali Fuat Başgil'in yazıları ağırlıklı olarak kullanılacaktır.

Belirtmek gerekir ki, Yeni İstanbul Gazetesi hakkında Hıfzı Topuz'un "Türk Basın Tarihi-100 Soruda" isimli kitabındaki tanıtıcı bilgi hariç olmak üzere, başka bir kaynaktan herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Dolayısıyla, çalışmanın, Yeni İstanbul Gazetesi'ni tanıtmak suretiyle, Türk basın tarihi yazınındaki bu eksikliği, sınırlı da olsa gidereceği düşünülmektedir.

1949 yılında "siyasi, iktisadi, müstakil günlük gazete" olarak İstanbul'da yayın hayatına başlayan, adı 1973'te İstanbul olarak değişmiş olan, 1981'de adı tekrar Yeni İstanbul olan ve aynı yıl kapanan Gazete, Türk basın tarihinde Adalet Partisi'nin destekçisi yayın organı olarak anılmaktadır. Dolayısıyla, bu çalışmanın bir amacı da, Gazete'ye ilişkin bu nitelendirmenin doğru olup olmadığını irdelemektir.

Çalışma üç bölümden oluşacaktır. Birinci bölümde, Yeni İstanbul Gazetesi'nin yayın çizgisi ortaya konulacak; ikinci bölümde, Gazete'nin iktisadi, siyasi ve toplumsal meselelere yaklaşımı özetlenecek ve üçüncü bölümde 27 Mayıs'a yüklediği anlama yer verilecektir. Çalışmanın 27 Mayıs askeri müdahalesinin meşruiyeti tartışmalarına katkı sağlayacak olması bakımından önemli arz ettiği düşünülmektedir.

Gazetenin Yayın Çizgisi

Yeni İstanbul Gazetesi, *Habîb Edip Törehan* tarafından 1949 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Gazete, dönemin diğer gazetelerinden farklı olarak, *mavi bir başlıkla* yayınlanmış ve çalışma binasının yerini Cağaloğlu'nda değil, *Beyoğlu-Tünel*'de seçmiştir. Gazete kurulduğunda yazar kadrosunda şu isimler yer almıştır: *Muzaffer Soysal, Fikret Adil, Reşat Nuri Drago, Hüseyin Avni Şanda*. 1950'li yıllarda Ankara muhabirliğini *Mehmet Kemal Kursunoğlu*'nun yaptığı Gazete'de, söz konusu dönemde, *Bedii Faik, Refik Halit Karay, Ömer Sami Coşar* gibi isimlerin yazılarına rastlamak mümkündür. Gazete, bu dönemde merkez-sol yayın çizgisi izlemiştir.

Gazete, 1950'lerin sonunda el değiştirmiştir. Gazete'nin sahibi *Kemal Uzan* olmuştur¹. Bu değişiklik, Gazete sağa kaymıştır. Gazete, daha sonra, *Gökhan Evliyaoğlu* ve *Hami Tezkan* tarafından sahiplenilmiş ve merkez-sağ çizgiye oturmuştur. Başyazarlığını ve yöneticiliğini *Gökhan Evliyaoğlu*'nun yaptığı Gazete'nin yazar kadrosunda, 1960'lı yıllarda bir dizi değişiklikler olmuştur. Bu değişikliklerden sonra Gazete'nin yazar kadrosunda şu isimler yer almıştır: *Necip Fazıl Kısakürek, Peyami Safa, Arif Nihat Asya, Tarık Buğra, Cemal Kutay, Orhan Koloğlu, Galip Erdem, Ali Fuat Başgil, Nurettin Topçu, Cevdet Perin, Kamil Turan*. 1973'teki isim değişikliğinden iki yıl sonra, Gazete'nin başyazarlığına, 27 Mayıs karşıtlığı ile basında ün yapan *Tekin Erer* getirilmiştir. Gazete, kuruluşundaki adını tekrar aldığı 1981 yılında kapanmıştır.

Yeni İstanbul, incelemeye konu olan 1960-1961 yıllarında *anti-komünist* ve *mukaddesatçı-maneviyatçı* yayın çizgisi izlemiştir. Başyazarlığına *Gökhan Evliyaoğlu*'nun gelmesiyle, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)-Demokrat Parti (DP) kütüplaşmasında DP çizgisini savunan isimler, Gazete'nin yazar kadrosuna girmiş ve ağırlığı oluşturmuşlardır. Daha sonraki yıllarda, muhafazakar yazarlarla yayın hayatını sürdüren Gazete, basın tarihinde muhafazakarların gazetesi olarak görülmüştür. Gazete'nin yayın hayatındaki ilk yıllarında, yazar kadrosunda bulundurduğu solcu yazarların isimleri, sonraki yıllarda, Gazete ile birlikte hiçbir zaman anılmamış ve dolayısıyla Gazete, sanki baştan itibaren merkez-sağ yayın çizgisi izlemiş gibi algılanmıştır.

Gazete, 27 Mayıs 1960 askeri müdahalesinden sonra, müdahale karşısında sessiz tavrı takınmayı seçmiştir. Ancak DP'nin kapatılması hadisesini doğru bulmadığını ilan etmiştir. Gazete, izlediği yayın politikası ile DP seçmen tabanının dağılması yönünde çaba sarf etmiş, Adalet Partisi'nin (AP) kurulmasından sonra, söz konusu partinin DP'nin devamı olduğu yönünde yazılara sayfalarında yer vermiş ve DP seçmen tabanının AP'de kenetlenmesi gerektiği yönünde, okurlarına telkinlerde bulunmuştur. Gazete, AP'nin kamuoyunda kabul görmesinde ve 1965 genel seçimlerinde en yüksek oyu alarak iktidara gelmesinde etkili olmuştur.

Türkiye için en uygun siyasal sistemin iki partili siyasal sistem olduğu görüşünde olan Gazete, CHP-Serbest Cumhuriyet Fırkası (SCF), CHP-DP, CHP-AP

1 Hıfzı Topuz, *Türk Basın Tarihi-100 Soruda*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1997, s. 154.

gost

Akademik
Bakış

115

Cilt 4 Sayı 8
Yaz 2011

şeklindeki iki parti arasındaki rekabete dayanan parti sisteminin ülkenin sorunlarını çözmeye daha uygun olduğunu, çok sayıda partinin var olacağı bir siyasal sistemin ise ülkenin siyasal yapısına zarar vereceğini savunmuştur. Gazete SCF, DP ve AP'yi halkın partileri olarak görmüş, bu partileri CHP'nin *antitezi partiler* olarak nitelendirmiş ve bu partilerin programlarını destekler ifadeler kullanmış; öte yandan 1923-1950 arasında 27 yıl iktidarda bulunan CHP hükümetlerinin "İslamiyet'i körelten icraatlar"² uyguladıklarını iddia etmiş ve CHP'ye karşı eleştirel bir üslup benimsemiştir. Gazete, sayfalarında "devletin dinden elini çekmesi gerektiği" yönündeki yorumlara sıklıkla yer vermiş ve "Cumhuriyet rejiminin gerçek din adamları yetiştiremediğini ve din adamlarının cehalete terk edildiklerini" iddia etmiştir. Gazetede "İslamiyet'in hayatın içinde yer alması gerektiği" savı pek çok yazıda dile getirilmiştir. CHP'nin hükümet olduğu dönemlerde, halkın din ve vicdan özgürlüğünün baskı altında tutulduğunu iddia eden Gazete, halkın, SCF, DP ve AP'yi desteklemek suretiyle dinine sahip çıktığını savunmuştur.

Gazete, 27 Mayıs'ı gerçekleştiren subayların icraatlarını koşulsuz destekleyen basın organlarını "ihtilalcı basın" olarak isimlendirerek, kendisini, bu basın organlarının karşı kutbuna yerleştirmiştir. Devrik DP hükümeti üyelerinin yargılanmaları konusunda, itiraz ve eleştirilerde bulunan Gazete, itiraz ve eleştirilerini çoğunlukla *İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi* maddelerine dayandırmıştır. Her ne kadar dönemin hassas koşulları sebebiyle açıkça dile getiremese de, Gazete'nin, 27 Mayıs'ı gerçekleştiren subayları "CHP'den yana direnişçi subaylar" olarak gördüğünü söylemek mümkündür. Bunu, Gazete'nin 1965 genel seçimlerinden hemen sonraki sayısında yer alan bir yazısında geçen "1961 Anayasası'na ve Milli Bakiye Sitemi'ne rağmen, AP'nin yükselişi durdurulamadı. 27 Mayısçıların CHP'den yana direnişleri ancak 1965 seçim sonuçlarına kadar dayanabildi. Artık AP tek başına iktidarda."³ şeklindeki ifade doğrulamaktadır.

Gazete, Sovyetler Birliği'ni Türkiye'nin tek düşmanı olarak görmüş ve iddia edilen düşmanla mücadele etmek için ABD'nin koruyuculuğunun zaruri olduğunu kuvvetle savunmuştur. Türkiye'nin kalkınmasında tek çözümün liberal kapitalizm olduğu görüşünde olan Gazete, pek çok yazıda, Türk aydınlarını komünizme karşı uyanık olmaya davet etmiştir. "Türk milli karakteri" ile komünizmin bağdaşmazlığına vurgu yapan Gazete, kapitalizmin felsefesinin "fırtınalık, hürriyetçilik, milli bağımsızlık" olduğunu iddia etmiş; dolayısıyla Gazete, kapitalizm savunuculuğu yaparak, kendisini "milli ve manevi değerlerin takipçisi, ulusal bağımsızlıktan yana, bireycilik ve özgürlükçülük ilkelerinin mücadelesini veren bir yayın organı"⁴ olarak sunmuştur. Bu bağlamda, *Yeni İstanbul*'un iktisadi alanda liberal kapitalizmi savunurken, siyasi ve toplumsal alanda muhafazakarlığı savunduğu çıkarımını yapmak isabetlidir. Sermaye-emek dengesinde sermaye yanlısı bir duruş sergilemiş olan

2 Gökhan Evliyaoğlu, "İmam Hatip Okulları", *Yeni İstanbul*, 16.02.1962.

3 "Seçimler Üzerine", *Yeni İstanbul*, 25.10.1965.

4 "Alerji", *Yeni İstanbul*, 17.12.1961.

Yeni İstanbul'un bu özellikleri bir arada değerlendirildiğinde, Gazete'nin Türk siyasal ve iktisadi yaşamında *merkez sağ* çizgisine oturan bir yayın organı olduğunu söylemek doğru olur.

Gazete'nin İktisadi, Siyasi ve Toplumsal Yaklaşımı

Gazete'deki iktisadi yazıların, Gazete'nin kapitalizmin sosyalizmden üstün olduğu iddiasını destekleme amacına yönelik yazılmış olduğunu söylemek mümkündür. Bu yazılar, çoğunlukla, başyazar Gökhan Evliyaoğlu ile yazar Ali Fuat Başgil tarafından kaleme alınmıştır. Yazılarda, *kapitalizm* ile *liberalizm* ve *komünizm* ile *sosyalizm* kavramları birbirleri yerine kullanılmıştır. Gazete'de yayımlanan iktisadi yazıların vermeye çalıştığı ana fikri şöyle özetlemek mümkündür: "*Sosyalizm (komünizm) karşısında yer alan liberalizm (kapitalizm); Türk milli, dini ve ahlaki değerleri ve insanlığın ortak değerleri ile tek uyumlu temel sistemdir.*"⁵

Örneğin Ali Fuat Başgil bir yazısında şöyle demiştir: "*Sosyalizmi anlamak için liberalizmi anlamak gerekir. Bu doktrin iktisadi hayatı tıpkı fizik kuralları gibi doğal kanunlara dayandırır. Liberalizm insanın değişik kıymetlere sahip olduğunu kabul eder. Dindarlığı, sosyalliği, siyasiligi ve iktisadiliği söz konusudur. Az emek verip, çok kazanmak insan yaradılışının en derin özelliğidir. Tıpkı fizik kanunlarını değiştiremeyeceğimiz gibi, insanın doğasını da değiştiremeyiz. Eğer bu doğal yönelimi suni şekilde değiştirmeye, şekillendirmeye çalışırsak durum kötü olur. İnsanın yapması gereken şey, doğal akışa müdahale etmek yerine, uyum sağlamak ve bu sayede ilerlemek ve çağı yakalamak olmalıdır. Cemiyetin iktisadi kanunları basittir. Başta çalışma kanunu olmak üzere kişisel menfaat, iktisadi özgürlük, serbest değişim ve serbest rekabettir. Bu kanunlarla kurulan doğal düzenin temeli özel mülkiyettir. Çoğalan servet ile beraber refah artar. Bu yüzden, bütün sorun serveti artırmak ve refahı yaratmaktır. Bunun yolu da herkesin çalışmasıdır. Ancak bu, Sovyet Rusya'nın yaptığı gibi kanuni mecburiyet yaratırsa, esir çalışması demektir. Bu, sayda sağlamaz. Çünkü insanın üretmesi için kişisel çıkar şarttır. Herkes kendi menfaatini arar.*"⁶

Gazete, ilkel birikim tarzı ile modern kapitalist üretim tarzının birbirine karıştırılmaması gerektiğini savunmuştur. Ülkenin geri kalmışlığının sebebini, dış borçlanmada aramanın yanlış olduğunu, asıl sorunun alınan borçlarla ve yardımlarla yatırım yapılmamasından kaynaklandığını belirten Gazete, sömürgeci kapitalizmin yerini yaşanan dönemde ortaklıklara bıraktığını iddia etmiş, Türkiye'nin ABD ile ortaklığının zaruretine dikkat çekmiş ve Türkiye'nin kalkınmasında ABD'ye yol göstericilik rolü biçmiştir. Gazete, Türkiye'de bir zengin kesiminin var olduğunu ama bir burjuva sınıfının olmadığını savunmuş, burjuvazinin yokluğunda kalkınma umudu taşımanın yüksek bir iyimserlik olduğunu öne sürmüştür.

Örneğin Başgil şöyle demiştir: "*Gerek dostlarımız, gerekse yardımları yöneten idarecilerimiz, yararlı kapitalist kalkınmanın hangi metotla sağlanacağını bilmezden geliyorlar, olumlu radikal tedbirlere başvuruyorlar. Bu şekilde devam edildiği takdirde, Türkiye'nin yarı sömürge olması kaçınılmazdır. Bu da, kaçınılmaz bir biçimde, Türkiye'nin Batı ile men-*

5 "Liberalizm-Sosyalizm Kavgası", *Yeni İstanbul*, 31.01.1962.

6 Ali Fuat Başgil, "Liberalizmin Zaferi ve Neticeleri", *Yeni İstanbul*, 09.02.1962.

gost

Akademik
Bakış

117

Cilt 4 Sayı 8
Yaz 2011

faat birliği yapmasının aleyhine olan sosyalizm kisvesine bürünmüş Sovyet ajanlarının tek yol sosyalizm propagandalarına hizmet eder.⁷

Gazete'deki iktisat yazılarında, başyazar Gökhan Evliyaoğlu'nun, Ali Fuat Başgil'e göre daha belirgin bir ideolojik dil kullandığını söylemek mümkündür. Örneğin Gökhan Evliyaoğlu bir yazısında şöyle demiştir: "Kızıllar Türk ordusunu hedef almışlardır. Masum gençliği kandırmaktadırlar.⁸" Bir başka yazıda ise şu ifadeleri kullanmıştır: "Sosyalizm ve devletçilik Türkiye'nin gerçeklerine uygun olmadığı için uygulamada kaybetmeye mahkumdur. Fakat propaganda gücünü ellerinde bulundurduğça liberal değerlere saldırılar devam edecektir."⁹

Gazete, 1938-1950 yılları arasındaki devletçilik uygulamalarını, 1950'lerdeki gelir dağılımı eşitsizliğinin sebebi olarak görmüş, devletçiliği "sermayeye nefes aldırılmayan devlet tekelciliği" ve "Türk Sosyalizmi" olarak nitelendirmiş ve devletçiliğin kapitalizmin karşı kutbunda yer aldığını savunmuştur. Gazete, müdahaleci kapitalizm ile sosyalizmi aynı görmüş ve bir çeşit sosyalizm olarak gördüğü devletçiliği gerçeklere yenilerek tarihe karışması beklenen gerici bir iktisadi model saymıştır. Örneğin Gökhan Evliyaoğlu şöyle demiştir: "Bizde 27 Mayıs'tan sonra bir kez daha önem kazanan devletçilik, dünya gerçekliği karşısında taviz vermek suretiyle iktidarını ve pratik değerini kaybetmiş bulunmaktadır."¹⁰

Gazete, dönemin sol akımlarının her birini tek bir cephe olarak görmüş; Türkiye İşçi Partisi (TİP), Sosyalist Kültür Derneği (SKD) ve benzeri sol parti, kurum ve kuruluşların hepsinin ortak yanının "Batı aleyhtarlığı" yapmaları olduğunu öne sürmüş ve bu örgütlerin söz konusu dönemde propaganda üstünlüklerini sürdürmelerine rağmen, savundukları sosyalizm ideolojisinin iflas ettiğini iddia etmiştir. Örneğin Evliyaoğlu şöyle demiştir: "Türkiye, Batı bloğundan ayrılamaz. Türkiye, NATO içindeki yerini terk edemez. Türkiye, Sosyalist Rusya'ya karşı hür dünya topluluğundaki yerini sağlamlaştıracaktır."¹¹ Gazete, Milli Demokratik Devrim savunucusu Yöncüleri de tehlikeli bulmuş ve sayfalarında zaman zaman sadece Yöncüleri ve Doğan Avcioğlu'nu eleştiren yazılara yer vermiştir. Bu yazılardan bir tanesinde şu sözlere rastlamak mümkündür: "Yöncülerin baş ideologu Doğan Avcioğlu, güven telkin edebilmek için, bazı yazılarında komünizme karşı olduğunu söylemekle birlikte, karşı oluşunun gerekçeleri ile ilgili en ufak bir neşriyat yapmamıştır. Komünizme karşıyız ibaresinin halkı aldatmak için kullanıldığı anlaşılmıştır."¹²

Gazete, 27 Mayıs askeri müdahalesi sonrasında kapatılmış olan DP'nin tek mirasçısı olarak AP'yi görmüş ve Yeni Türkiye Partisi (YTP) ile Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nin (CKMP) AP'nin seçmen tabanını bölmeceği ihtimalini öngö-

7 Ali Fuat Başgil, "Sosyalizm Yahut İktisadi Gerilik", *Yeni İstanbul*, 12.10.1963.

8 Gökhan Evliyaoğlu, "Komünizm", *Yeni İstanbul*, 07.10.1962.

9 Gökhan Evliyaoğlu, "Komünistlerin Yeni Telkinleri", *Yeni İstanbul*, 16.04.1963.

10 Gökhan Evliyaoğlu, "Sosyalizmin Modası Sona Eriyor", *Yeni İstanbul*, 19.09.1963.

11 Gökhan Evliyaoğlu, "Yanlış Yol", *Yeni İstanbul*, 29.05.1962.

12 "Sosyalizmin Ana Davası", *Yeni İstanbul*, 06.03.1962.

rerek, YTP'nin AP'ye katılması gerektiğini savunmuştur. Örneğin Evliyaoğlu bir yazısında şöyle demiştir: "YTP ile AP aynı zemin üzerine kuruludur. Doğal seyri, AP ile birleşmek olan YTP'nin içindeki bazı zihniyetler, bu doğal gelişmeyi engellemeye çalışıyorlar."¹³ Gazete, bu birleşmeyi engelleyenlerin başında YTP genel başkanı Ekrem Alican'ı saymıştır. Gazete ayrıca, CHP genel başkanı İsmet İnönü'yü ve CHP'yi rejimin gerçek teminatı olarak görenlere yönelik eleştiri yazılarına sıklıkla yer vermiş ve rejimin gerçek teminatının halk olduğunu her fırsatta dile getirmiştir. Gazete'deki bir yazıda geçen şu ifade ise dikkat çekicidir: "AP, tavandan değil, gerçek anlamda tabandan gelen istek ve tercihler doğrultusunda kurulmuş bir partidir."¹⁴

Gazete, Türkiye'deki siyasal partilerin en belirgin birinci hastalığını, "bir partinin kendi içindeki iç çekişmelerinin diğer partiler tarafından söz konusu partiyi yıpratmak amacıyla kullanılması"¹⁵ olarak ve ikinci hastalığını ise "eski politikacıların yeni politikacıları devre dışı bırakma gayretleri ve çoğu zaman da bunda başarılı olmaları"¹⁶ şeklinde tespit etmiştir. Örneğin Evliyaoğlu şöyle demiştir: "Meclisin içinden yeni liderler çıkacaktır. Bu yeni liderler, gerçek demokrasi için, birbirlerini ve halkı kucaklama yetisine sahip olacaklardır."¹⁷ Gazete, Türkiye'deki siyasal partilerin bu iki hastalığına karşı çözüm olarak "her partinin yeni nesil politikacıları arasından seçerek Meclis'e göndereceği temsilci üyelerden müteşekkil bir müstakil bir grup oluşturulması"¹⁸ önerisini getirmiştir. Bu önerinin hayata geçmesi durumunda, Gazete, siyasal yaşamda kavgacılığın yerini yarışmacılığa bırakacağını ve yeni politikacıların eski politikacıların yerlerini alacaklarını öngörmüştür.

Gazete'nin politikacıları eleştirirken kimi zaman kişilik haklarını örseleyici ifadeler kullanmış olduğunu söylemek mümkündür. Örneğin İsmet İnönü için "CHP iktidarının diktatörü, ihtilalin gözdesi, güdümlü demokrasiçi, vesayetçi"¹⁹ sıfatları kullanılmıştır. Bu sıfatların çoğunlukla başyazar Gökhan Evliyaoğlu tarafından kullanılmış olduğunu belirtmek gerekir. Gazete, aydınlar demokrasisi²⁰ ve halk demokrasisi karşılığı üzerinden CHP ve AP ilişkilerini açıklamaya çalışmıştır. Bu açıklamalardan birinde şu ilginç değerlendirme yapılmıştır: "YTP'den AP'ye geçişlerin anlamı, milletin, küçük bir azınlığı temsil eden CHP ile halkın çoğunluğunu temsil eden AP dışında bir partinin yaşamasına izin vermeyeceğidir. Demokrasinin kaderi işte bu tez-antitez arasında tayin edilecektir. AP'yi yıpratmaya çalışanlar, AP'yi DP'nin devamı olarak nitelendiriyorlar. AP, DP'nin devamı değil, onun yerini almış bir partidir. Tıpkı DP'nin Serbest Fırka'nın yerini alması gibi... Bu ülkede siyasi partiler birbirinin devamı değil, CHP'nin karşısında,

13 Gökhan Evliyaoğlu, "YTP'liler AP ile", Yeni İstanbul, 17.08.1962.

14 "AP Teşkilatı Davayı Kazanacak", Yeni İstanbul, 01.04.1962.

15 "Tasfiyenin Metodu", Yeni İstanbul, 31.10.1961.

16 "Lider Sorunu", Yeni İstanbul, 12.02.1962.

17 Gökhan Evliyaoğlu, "En Kuvvetli Parti", Yeni İstanbul, 10.02.1962.

18 "Müstakil Grup", Yeni İstanbul, 10.03.1962.

19 "İnönü Huzursuzluğun Asıl Nedenidir", Yeni İstanbul, 21.04.1962.

20 Seçkinlik anlamında kullanılmaktadır.

Gos

Akademik
Bakış

119
Cilt 4 Sayı 8
Yaz 2011

CHP'nin antitezidir.²¹"

Gazete sayfalarında, toplumsal alanda *ilerici-gerici* şeklindeki bölünmenin varlığı ve bunun toplumsal barışa zararı üzerine yazılara da rastlanmaktadır. Gazete, demokrasiyi toplumsal barışın hakim kılındığı bir düzen olarak tanımlamış ve demokratik bir düzende *ilerici-gerici* şeklindeki bölünmenin var olamayacağını savunmuştur. Bu bahisteki yazılar, çoğunlukla Ali Fuat Başgil tarafından kaleme alınmıştır. Başgil bir yazısında şöyle demiştir: "*Din hürriyetinin tam aksi yönünde, bu ülkede insanlar yıllarca camiye giderken endişeli gözlerle etraflarını süzmek zorunda bırakıldılar. Dini görevlerini, din diliyle yaptıklarından dolayı sürgüne yollandılar. Din dersi aldıklarından ya da verdiklerinden dolayı hapse girdiler. Laiklik basit anlamıyla devletin dine karışmamasını emrederken, bizde devlet ehliyetsiz bir din reformcusu kesildi. Özetle, bu melodram yaşanırken, ülkenin çoğunluğu, kendi öz yurdunda mazlum bir müstemleke halkı gibi üzgün ve küskün yaşadı. Neden bu süreç yaşandı? Bu ülkede neden insanlar ilerici ve gerici diye ikiye bölündü?*"²²"

Gazete, yazılarında *ilerici* yerine *batıcı* ve *gerici* yerine *memleketçi* kavramlarını kullanmış ve gerici olarak nitelendirilen kesimleri memleketçi olarak nitelendirmek ve kendini ilerici olarak nitelendiren kesimlere batıcı demek suretiyle, ilericilerin memleketçi olmadığına zımnen dikkat çekmek istemiştir. *Yeni İstanbul*'un bu yaklaşımını, tanımlananın, kendisini tanımlayanı, tanımlaması girişimi olarak yorumlamak mümkündür. Gazete, İslam'ın tıpkı bilim gibi hayat için olduğu, bir zaviye veya tekke malzemesi olmadığı yani dini mekanlara hapsedilemeyeceği görüşünü savunmuştur. Gazete, laik devlet anlayışına dayanılarak, İslam'ın *ibadete* yani *şekle* indirgenmiş olmasından duyduğu rahatsızlığı dile getirmiş ve bunun İslami hayat ve dünya görüşünü yok saymaya yönelik olduğunu iddia etmiş, bu soruna çözüm olarak şunu önermiştir: "*İslam entelijansiyası oluşturulmadıkça bu konuda mesafe alınamayacaktır. Parayı elinde bulunduran Müslümanlar, İslam entelektüeli yaratmak konusunda destek vermelidirler. İhtişamlı camilere para yatırmaktan vazgeçmelidirler. Bunun yerine, kitap yayınlamaya, inanmış çocukların dünyanın dört bir yanına bilimsel çalışmalar yapmaya ve öğrenmeye göndermek için çaba gösterilmesi gerekmektedir. Böyle yapmadıkça, dine saldıran gazetelerin, düşüncelerin karşısına kendi gazetelerini, kendi kitaplarını çıkaramaz, kendi kolejlerini oluşturamazlar.*"²³"

Gazete, Türkiye'nin az gelişmişliği ile Türk halkının büyük çoğunluğunun İslam dinine inanması arasında pozitif ilişki kuranları sayfalarında sıklıkla eleştirmiştir. Özellikle İslam dininde reform yapılması gerektiğini savunanlara karşı Gazete sert bir dil kullanmıştır. Örneğin bir yazıda şöyle denilmiştir: "*Reform isteğinin sahipleri arasında gerçek din bilginine rastlanmaz. Bunlar, daha ziyade politikanın gerektirdiği kaypaklığı kendilerine meslek edinmiş çıkarıcı gazeteler ya da dini tamamen inkar edemedikleri için kutsal kurumları yerlere çalmaya çalışırken dine saldırmaktan kendini*

21 "Adalet Partisi", Yeni İstanbul, 08.04.1962.

22 Ali Fuat Başgil, "Din ve Vicdan Hürriyeti", Yeni İstanbul, 12.09.1963.

23 Ali Fuat Başgil, "Türkiye'de Müslümanlık Nereye Gidiyor?", Yeni İstanbul, 01.07.1963.

*alamayan aşırı solcular, yahut dini sadece maddeci-ilericilerden olduklarını göstermek için ele alan züppe ruh hastalarıdır.Son grubun içerisinde ülkenin kaderi hakkında söz söyleyen devlet adamları da yer almaktadır.*²⁴

Yukarıda özetlenmeye çalışılan, Gazete'nin iktisadi, siyasi ve toplumsal meselelere yaklaşımından hareketle, Gazete'ye dair şu çıkarımı yapmak mümkündür:

Gazete, sayfalarında, kişi hak ve özgürlükleri ile siyasi hak ve özgürlüklerini yüceltmiş ancak iktisadi ve sosyal hak ve özgürlükleri ihmal etmiştir. Bununla beraber, Gazete, kişi hak ve özgürlüklerinden din ve vicdan özgürlüğünü önemsemiş ve siyasi hak ve özgürlükler bahsinde merkez sağ politikacıların hak ve özgürlüklerinin korunmasını diğer politikacıların hak ve özgürlüklerini kullanmalarının önüne yerleştirmiştir. Gazete, tarafsız bir anlayışla meselelere yaklaşmış, sorgulayıcı bir anlayıştan daha ziyade dayatmacı bir dille okurlara ulaşmaya çalışmış, propagandacı bir üslup benimsemiş ve kalıplaştırılmış veya slogan cümleler kullanmayı tercih etmiştir. Gazete'nin haber dili belirgin bir şekilde öznel olduğundan, Gazete'de yayımlanan haberler güvenilirlik bakımından zaman zaman şüpheli görülmüştür. Gazete, AP'nin bakış açısını merak edenler için başvurulacak bir yayın organı olmanın ötesine geçememiştir.

Gazete'nin 27 Mayıs'a Yüklediği Anlam

Gazete, 27 Mayıs'ın akabinde, bir an önce normal koşulların ülkede tesis edilmesi gerektiğini savunmuştur. Müdahalenin kapalı bir rejime davetiye çıkarabileceği ihtimaline dikkat çeken Gazete, açıktan 27 Mayıs karşıtlığı yapmamış olmakla birlikte, müdahaleye tartışılmazlık atfedilmesi çabalarını eleştirmiştir. Öte yandan, askerinin bir an evvel uzmanlar eliyle yeni anayasanın hazırlanması çalışmalarını başlatmış olmasını takdirle karşılamıştır. Örneğin müdahaleden üç gün sonraki bir yazıda Türk askerinin bu tutumu hakkında şöyle denilmiştir: "*Askerin Anayasayı hazırlama işini konunun uzmanlarına bırakmasının dünyadaki ilk örneği bizde yaşanmıştır.*"²⁵

Gazete, "ordu 27 Mayıs hareketini gerçekleştirmiştir" ifadesi yerine "ordu 27 Mayıs hareketini desteklemiştir" ifadesini kullanmayı tercih etmiştir. Bu itibarla, Gazete'nin TSK ile Milli Birlik Komitesi (MBK) arasında bir ayrıma gittiğini ve bu ayrımı vurgulamak istediğini söylemek mümkündür. Bu çıkarıma delil olarak Gazete'deki şu sözlere yer vermek uygun olur: "*Bazı çevreler MBK'nın bütün faaliyetlerini ordu ya da başka zinde kuvvetlere mal etmeye çalışmaktadırlar. Bu yanlıştır. Ordu, 27 Mayıs hareketini desteklemiştir fakat inkılabın idaresini MBK'ya, kontrolünü de basına bırakmıştır.*"²⁶

Gazete'ye göre, MBK oluştuğu andan itibaren, MBK'nın ordu ile bağlan-

24 "Dinde Reform", Yeni İstanbul, 01.10.1963.

25 "Yeni Anayasa", Yeni İstanbul, 30.05.1960.

26 "Orduya Dost Görünen Düşmanlar", Yeni İstanbul, 26.10.1961.

göz

Akademik
Bakış

121

Cilt 4 Sayı 8
Yaz 2011

tısı kalmamıştır. Nitekim Gazete, 27 Mayıs hareketinin siyasi hatalarından orduyu ayrı tutmak gerektiğini savunmuştur. Örneğin bir yazıda şöyle denilmiştir: "En önemli sorun, 27 Mayıs 1960'tan 6 Ocak 1961'e kadar, Kurucu Meclis'in, yapmış olduğu kanunlar, bulunduğu idari tasarruflar veya bunların uygulamaları konusunda hiçbir cezai ve hukuki sorumluluk taşımaması ve herhangi bir yargı merciine bu doğrultuda bir başvuru kanalının tamamen kapatılmış olmasıdır. İnsan hakları zedelenmiştir."²⁷ Gazete, DP'nin kapatılması ve DP'lilerin Yüksek Adalet Divanı'nda yargılanmaları gibi uygulamaları, 27 Mayıs hareketinin siyasi hatalarından saymış ve bu hatalar için orduyu suçlamanın yanlış olduğunu altını çizmiştir²⁸.

Gazete, sayfalarında, 27 Mayıs hareketinin farklı çevrelerce farklı farklı yorumlandığına sıklıkla dikkat çekmiştir. Bu yazılarda, tüm tarafların 27 Mayıs'tan ne anladığını netleştirip açıklamasının önemine işaret etmiştir. Bunu bir yazıdaki şu sözlerden çıkartmak mümkündür: "27 Mayıs üzerine yüzlerce açıklama-tanımlama yapılmıştır. Ancak inkılabın kendisini gerçekleştirenler de dahil herkesini inkılabın ertesinde fikir çatışmalarına düştükleri unutulmamalıdır."²⁹ Gazete, 27 Mayıs'tan ne anlaşılacağıнын netleştirilmediği sürece, 27 Mayıs'ın meşruiyeti üzerine yapılan tartışmaların sonlanmayacağını savunmuş, bunun da, Türk siyasal yaşamında istikrarı olumsuz etkileyeceğini iddia etmiş ve pek çok kereler "Hangi 27 Mayıs?" sorusunu sormuştur. Gazete, 27 Mayıs hareketini şöyle tanımlamıştır: "27 Mayıs sabahı duyulan ses, kısır çıkarlar peşinde koşan bir darbeci grubun haberini vermekteydi. Tam aksine, milleti birbirine düşüren kardeş kavgalarına son vermek ve Türk demokrasisini içine düştüğü durumdan kurtarmak gibi Türk ordusunun geleneğine uygun olarak düzenleyici bir amaçla harekete geçmişti."³⁰

Gazete, 27 Mayıs ve 27 Mayısçılık arasında ayırım yapılması gerektiğini savunmuştur. Yeni İstanbul'un 27 Mayısçılık tarifi şöyledir: "Komünizme müsait bir ortam hazırlamak amacıyla 27 Mayıs'ın amacına ulaşmadığını iddia ederek yeni bir ihtilal çağrısı yapmak, 27 Mayıs sonrasındaki normalleşme sürecini baltalamak, demokrasi ve hürriyet iddiasında olan ihtilalin kimliğini rejimi kapalı bir rejime çevirmeye çalışmak suretiyle dejenerere etmek ve 27 Mayıs'ın DP hükümetine ve DP'ye kayıtlı vatandaşlara yönelik olmadığı gerçeğinin üzerini örtmek."³¹ Örneğin başyazar Gökhan Evliyaoğlu pek çok yazısında, unutulmuş bir gerçeği hatırlatma sorumluluğu duyduğunu belirterek şu sözleri tekrarlamıştır: "Cemal Gürsel, DP'liler için namuslu ve vatansever insanlardır demiştir." Gazete, DP'nin kapatılması ile 27 Mayıs arasındaki ilişkiyi ısrarla görmezden gelmeyi tercih etmiştir. Örneğin DP'nin kapatılmasına dair Gazete'de şöyle bir değerlendirmeye rastlamak mümkündür: "DP, Cemiyetler Kanunu'na aykırı bir biçimde, kongresini yapmamış ve kapatılmıştır."³² Gazete'nin sayfalarında zaman zaman 27

27 "Hukuk Devleti", Yeni İstanbul, 28.10.1961.

28 "Yüksek Adalet Divanı", Yeni İstanbul, 03.02.1962.

29 "Anayasa ve Halkoyu", Yeni İstanbul, 11.04.1961.

30 "Ordu ve Politika", Yeni İstanbul, 27.05.1962.

31 "27 Mayıs'ın Asıl Düşmanları", Yeni İstanbul, 17.02.1962.

32 "Parti Tabanı", Yeni İstanbul, 29.03.1962.

Mayısçılık yerine 27 Mayıs'ın gerçek düşmanları ifadesinin de kullandığını belirtmek gerekir. Gazete, 27 Mayıs'ın gerçek düşmanlarının 27 Mayıs'ın ruhuna, amacına ve insan haklarına aykırı davrandıklarını savunmuş ve onların Türkiye'nin demokrasi sürecini yaşamasına engel olduklarını iddia etmiştir.

Gazete, 27 Mayısçıları "orduya dost görünüp de ona en büyük zararı veren kundakçılar" olarak nitelendirmiştir. Örneğin başyazar Evliyaoğlu bu bahiste şunları söylemiştir: "27 Mayıs 1960'ta ordusu ve gençliği ile Türk milletinin birlik olduğunu söyleyenler, intikal rejiminin meşruiyeti sorununda gençliği ve milleti sıyırıp orduyu yalnız bırakmaktadırlar. Üstelik bunlar, ordu mensuplarını Atatürkçüler, İnönücüler, Türkeşçiler, Reformcular, İrkçılar gibi ideolojilere bölmeye çalışmaktadırlar. Böylelikle subayları birbirlerine düşürdükleri gibi, milletin gözünde ordunun itibarını zedelemektedirler.³³" Gazete, gençlerin 27 Mayısçıları tarafından zehirlendiklerini ve "zinde kuvvet edebiyatı" ile tahrik edildiklerini iddia etmiştir³⁴.

Ordunun sivil siyasete karışmasına şiddetle karşı çıkan Gazete, ordunun sivil siyasetten uzak kalmasının hukuk devletinin ve demokratik rejimin esasını oluşturduğunu savunmuştur. Bu bağlamda, Gazete'deki şu sözlere yer vermek uygun olur: "27 Mayıs olayından sonra sol cereyanlar ile Türkiye'de demokrasiye ve millî hakimiyete karşı olanlar, orduyu politikaya çekip sivil halk ile karşı karşıya getirmek istemektedirler. Türk subayı asla halkına sırt çevirip aydın oligarşisi kurmak isteyenlere alet olmayacaktır. Türk subayı süratle ilerleyen askeri tekniklerle ilgilenmekte ve Türk milletini parlamentosu ile baş başa bırakmaktadır. Türk halkını içinde bulunduğu bunalımdan kurtaracak olan tek güç TBMM'dir.³⁵"

Gazete, 27 Mayıs hareketinin komünizme zemin hazırlayacak bir sürece evrilmesinden endişe duymuştur. Bir yazıda şöyle denilmiştir: "27 Mayıs'ı gerçekleştiren ordu ve üniversite kendi işlerine döndükleri halde, solcu basın hücumlarını ve tahriklerini sürdürmektedir.³⁶" Gazete'nin kastettiği solcu basın organları Dünya, Vatan, Milliyet, Cumhuriyet ve Yeni Gün gazeteleridir³⁷.

Gazete'nin dönemin solcu basın organları tarafından 27 Mayıs karşıtı olarak nitelendirilmiş olduğunu belirtmek gerekir. Gazete'nin AP'nin sesi olarak yayın yapmasının bu nitelendirmenin başlıca sebebi olduğunu söylemek doğru olur. Nitekim Türk siyasal yaşamında her zaman 27 Mayıs karşıtlığı ile DP/AP taraftarlığı ve 27 Mayıs yanlılığı ile CHP taraftarlığı indirgemeci bir yaklaşımla birbiri ile eşdeğer görülmüştür. Bu yaklaşımın belli bir oranda doğruluk arz ettiği inkar edilecek değildir. Öte yandan, Yeni İstanbul Gazetesi'nin AP taraftarı olması üzerinden, Gazete'nin 27 Mayıs karşıtı olduğu çıkarımını yapmanın, 27 Mayıs karşıtlığı yapmamış olmakla birlikte müdahaleye tartışılmazlık atfedilmesi çabalarını eleş-

33 Gökhan Evliyaoğlu, "27 Mayıs'a Karşı 27 Mayısçılar", Yeni İstanbul, 28.05.1962.

34 "İnönü'nün Dikkatine", Yeni İstanbul, 18.02.1962.

35 "Anayasa'nın Yeterliliği", Yeni İstanbul, 25.10.1961.

36 "Basının Halk Tarafından Kontrolü", Yeni İstanbul, 14.09.1963.

37 "Yeni İstanbul Muvaffak Oldu", Yeni İstanbul, 07.07.1963.

tirmek ile 27 Mayıs karşıtlığı yapmak, hatta 27 Mayıs'ı kanlı bir hareket olarak nitelendirmek arasındaki farkı belirsiz kıldığı düşünülmektedir. Öyle ki, bu gibi toptancı değerlendirmelerin tarihi gerçeklerin görülmesine gölge düşürdüğünü söylemek isabetlidir. Nitekim *Yeni İstanbul*, açtıktan 27 Mayıs karşıtlığı yapmamış ancak müdahalenin eleştirilebilmesinin önündeki engellerin kaldırılması gerektiğini savunmuştur. Şu halde, *Gazete*'yi tam olarak 27 Mayıs karşıtı olarak nitelendirmek sorunlu olmakla beraber, AP'nin sesi olarak nitelendirmek yanlış olmaz.

Gazete'nin AP'nin sesi olduğuna dair, *Gazete*'deki pek çok yazıyı delil olarak göstermek mümkündür. Ancak bu yazılardan bazıları, *Yeni İstanbul*'un basın etiğiyle çelişebilecek üslubunu ortaya koyması bakımından ilginçtir. Örneğin, bahsi geçen yazılardan bir tanesinde şöyle denilmiştir: "Vaktiyle DP'nin para yardımıyla kurulan ve DP'nin bir müddet köleliğini yapan Milliyet gazetesinin, muhalefette daha çok maddi kazancın söz konusu olduğunu keşfetmesiyle DP'ye karşı nasıl bir insafsız kampanya açtığı, 27 Mayıs hareketinde idamlar konusunda kışkırtıcı neşriyatta bulunduğu, 15 Ekim genel seçimlerinden sonra demokrasi aleyhtarı kesilmiş olduğu herkesin malumdur. Milliyet, bu yoldaki çalışmalarını maalesef devam ettirecektir. Milliyet'in bu uğraşlarına rağmen, AP, millet izin verirse mutlaka iktidara gelecektir."³⁸

Gazete'nin 27 Mayıs askeri müdahalesinin eleştirilebilmesinin önündeki engellerin kaldırılmasını ısrarla savunması, dönemin sol basın organlarında görev yapan kimi gazetecilerin kafasında, *Gazete*'nin 27 Mayıs karşıtları tarafından maddi olarak desteklendiğine dair şüphelerin oluşmasına neden olmuş olduğunu belirtmek gerekir. *Gazete*, sayfalarında, zaman zaman bu gibi söylenti ve ithamlara cevap verme yolunu tutmuştur.

Bu çerçevedeki bir cevabi yazıda şöyle denilmiştir: "Halkın içinden çıkan bir avuç halk çocuğu, halkın büyük çoğunluğu gibi, demokrasiye, insan haklarına, fikir hürriyetine inanan milliyetçi-memleketçi çocuklardı. *Yeni İstanbul* işte bu ekibin eline geçtiği ve halkın kendi idrakini basında aradığı dönemde gerçek anlamda doğdu. Bu kadroyu Havadis'ten beri takip edenler, yüzyıllardan beri ihmal edilen bu büyük çoğunluğu, beledikleri fikir organına kavuşturmak için çektikleri sıkıntıları yakından takip edebilmişlerdir. Havadis, Son Havadis, Düşünen Adam tecrübeleri, yaşanan sorunlar değişerek bugüne kadar devam etmiştir. Ancak *Yeni İstanbul* her türlü sorunu aşarak yayınına devam etmektedir. Bütün bu zorluklara rağmen *Yeni İstanbul*'un ayakta kalmasını gizli kaynaklardan, muhtelif kanallardan beslenmesine bağlayanların iddiaları iflas etmektedir. Açıkça desteklediğimiz AP'den, muhafazakar halk çoğunluğunun kapitalist simalarından, normal ve meşru yollardan da olsa yardım almadan çalıştık. Bu gazete halk gazetesidir."³⁹

Gazete, sayfalarında, bazen "Türk milleti kendi kaderine sahip midir, değil midir? Hakimiyet hakkını bu ülkede hangi kuvvet nasıl kullanmaktadır?"⁴⁰ şeklindeki soru-

38 "AP ve Milliyet'in Küstahlığı", *Yeni İstanbul*, 08.01.1963.

39 "Yeni İstanbul ve Ötekiler", *Yeni İstanbul*, 21.11.1963.

40 "Anayasa'yı Kanunlarla Korumak Garabeti", *Yeni İstanbul*, 27.02.1962.

yu sormuş, bazen "27 Mayıs'ın hatalarının sorumluluğunu orduya yıkmak kurnazlıktan başka bir şey değildir.⁴¹" şeklindeki yorumu öne çıkartmış, çok zaman "27 Mayıs istismarcılarına göre, 27 Mayıs'ın kusuru, bu istismarcıları iş başına getirmeyip, şerefli tarihine yakıştığı şekliyle, iktidarı millete bırakmak olmuştur.⁴²" diyerek, 27 Mayıs'a, kimi yanlış uygulamaları ihtiva etmek ve baskıcı bir rejime evrilme tehlikesini içinde barındırmış olmakla birlikte, ordu ve gençliğin el ele halka önderlik ettiği doğru bir hareket anlamını yüklemiştir. Gazete, demokratik usulleri ve özgürlükçülüğü elden bırakmış olan DP yerine, bu özelliklere sahip olan ama yine DP gibi halka dayandığını iddia ettiği AP'yi desteklemiş, AP taraftarlığı ile 27 Mayıs karşıtlığını özdeş görmemiş, ancak karşıtlık-yanlılık şeklindeki ikili sınıflandırmada yerini zorunlu olarak 27 Mayıs karşıtı yayın organları ekseninde almıştır.

Sonuç

Gazete, kendisini, halkın tercihlerinin sözcüsü olarak sunmuştur. Ülkenin iktisadi, siyasi ve toplumsal meselelerinin *halkın önünde halkla birlikte* çözülmesi gerektiğini savunan Gazete, 27 Mayıs hareketine yüklenen anlamın netleştirilmesinin ülkenin iktisadi, siyasi ve toplumsal sisteminde temin edilecek istikrarın başlıca güvencelerinden birisi olacağını iddia etmiştir. Gazete açıktan 27 Mayıs karşıtlığı yapmamış olmakla birlikte, hareketin kimi icraatlarına mesafeli durmak ve hatta zaman zaman kimi icraatlarını sert bir dille eleştirmek suretiyle, 27 Mayıs yanlılığından oldukça uzak bir noktada konumlanmıştır. Bununla beraber, 27 Mayıs'ın anlamlandırılmasına ilişkin karşıtlık-yanlılık şeklindeki ikili sınıflandırmanın dışına çıkılıp, çoklu bir sınıflandırma yapılması durumunda, Gazete'yi, 27 Mayıs hareketinin ne yanında ne karşısında olan, ama 27 Mayısçılığın karşısında konumlanan bir basın organı olarak nitelendirmek mümkündür.

Gazete, kimi çekincelerle, 27 Mayıs askeri müdahalesini meşru görmüştür. Fakat bu tespiti genişletici bir yaklaşımla yorumlamak hatalı olur. Nitekim Gazete, müdahale sonrasındaki pek çok uygulamanın karşısında yer almıştır. Bu itibarla, Gazete'yi ne karşıtlık ne de yanlılık tarafında sınıflandırmak doğru olmayacağından, indirgemecilik yapmak pahasına, Gazete için, *27 Mayıs hareketi karşısında sessiz kaldı* şeklinde bir yorum yapmak isabetli gözükmemektedir.

Kaynaklar

- BAŞGİL Ali Fuat, "Liberalizmin Zaferi ve Neticeleri", *Yeni İstanbul*, 9 Şubat 1962.
BAŞGİL Ali Fuat, "Din ve Vicdan Hürriyeti", *Yeni İstanbul*, 12 Eylül 1963.
BAŞGİL Ali Fuat, "Türkiye'de Müslümanlık Nereye Gidiyor?", *Yeni İstanbul*, 1 Temmuz 1963.
BAŞGİL Ali Fuat, "Sosyalizm Yahut İktisadi Gerilik", *Yeni İstanbul*, 12 Ekim 1963.
EVLİYAOĞLU Gökhan, "En Kuvvetli Parti", *Yeni İstanbul*, 10 Şubat 1962.

41 Gökhan Evliyaoğlu, "Gazetenizi Seçin", *Yeni İstanbul*, 13.02.1963.

42 "CHP ve İnönü Aczin Telaşı İçindeler", *Yeni İstanbul*, 27.04.1962.

gost

Akademik
Bakış

125

Cilt 4 Sayı 8
Yaz 2011

- EVLYAOĞLU Gökhan, "İmam Hatip Okulları", *Yeni İstanbul*, 16 Şubat 1962.
- EVLYAOĞLU Gökhan, "27 Mayıs'a Karşı 27 Mayısçılar", *Yeni İstanbul*, 28 Mayıs 1962.
- EVLYAOĞLU Gökhan, "Yanlış Yol", *Yeni İstanbul*, 29 Mayıs 1962.
- EVLYAOĞLU Gökhan, "YTP'liler AP ile", *Yeni İstanbul*, 17 Ağustos 1962.
- EVLYAOĞLU Gökhan, "Komünizm", *Yeni İstanbul*, 7 Ekim 1962.
- EVLYAOĞLU Gökhan, "Gazetenizi Seçini", *Yeni İstanbul*, 13 Şubat 1963.
- EVLYAOĞLU Gökhan, "Komünistlerin Yeni Telkinleri", *Yeni İstanbul*, 16 Nisan 1963.
- EVLYAOĞLU Gökhan, "Sosyalizmin Modası Sona Eriyor", *Yeni İstanbul*, 19 Eylül 1963.
- TOPUZ Hıfzı, *Türk Basın Tarihi-100 Soruda*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1997.
- YENİ İSTANBUL, *Yeni Anayasa*, 30 Mayıs 1960.
- YENİ İSTANBUL, *Anayasa ve Halkoyu*, 11 Nisan 1961.
- YENİ İSTANBUL, *Anayasa'nın Yeterliliği*, 25 Ekim 1961.
- YENİ İSTANBUL, *Orduya Dost Görünen Düşmanlar*, 26 Ekim 1961.
- YENİ İSTANBUL, *Hukuk Devleti*, 28 Ekim 1961.
- YENİ İSTANBUL, *Tasfiyenin Metodu*, 31 Ekim 1961.
- YENİ İSTANBUL, *Alerji*, 17 Aralık 1961.
- YENİ İSTANBUL, *Liberalizm-Sosyalizm Kavgası*, 31 Ocak 1962.
- YENİ İSTANBUL, *Yüksek Adalet Divanı*, 3 Şubat 1962.
- YENİ İSTANBUL, *Lider Sorunu*, 12 Şubat 1962.
- YENİ İSTANBUL, *Anayasa'yı Kanunlarla Korumak Garabeti*, 27 Şubat 1962.
- YENİ İSTANBUL, *27 Mayıs'ın Asıl Düşmanları*, 17 Şubat 1962.
- YENİ İSTANBUL, *İnönü'nün Dikkatine*, 18 Şubat 1962.
- YENİ İSTANBUL, *Sosyalizmin Ana Davası*, 6 Mart 1962.
- YENİ İSTANBUL, *Müstakil Grup*, 10 Mart 1962.
- YENİ İSTANBUL, *Parti Tabanı*, 29 Mart 1962.
- YENİ İSTANBUL, *AP Teşkilatı Davayı Kazanacak*, 1 Nisan 1962.
- YENİ İSTANBUL, *Adalet Partisi*, 8 Nisan 1962.
- YENİ İSTANBUL, *İnönü Huzursuzluğunun Asıl Nedenidir*, 21 Nisan 1962.
- YENİ İSTANBUL, *CHP ve İnönü Aczin Telaşları İçindeler*, 27 Nisan 1962.
- YENİ İSTANBUL, *Ordu ve Politika*, 27 Mayıs 1962.
- YENİ İSTANBUL, *AP ve Milliyet'in Küstahlığı*, 8 Ocak 1963.
- YENİ İSTANBUL, *Basının Halk Tarafından Kontrolü*, 14 Eylül 1963.
- YENİ İSTANBUL, *Yeni İstanbul ve Ötekiler*, 21 Kasım 1963.
- YENİ İSTANBUL, *Yeni İstanbul Muvaffak Oldu*, 7 Temmuz 1963.
- YENİ İSTANBUL, *Dinde Reform*, 1 Ekim 1963.
- YENİ İSTANBUL, *Seçimler Üzerine*, 25 Ekim 1965.

Gör

Akademik
Bakış

126
Cilt 4 Sayı 8
Yaz 2011